

ст. 59, ч. 2 ст. 63, п. 5 ч. 2 ст. 129 Конституції України, а також у низці міжнародних документів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (ст. 11 Загальної декларації прав людини; ч. 3 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права; ч. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#Text>.

2. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за липень–грудень 2022 р. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-osib-yaki-vchinili-kriminalni-pravoporushennya-2>.

3. Case of sanader v. croatia. Режим доступу: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-151039>.

4. Трофименко В. М. Кримінально-процесуальні гарантії особистості в стадії судового розгляду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2000. 226 с.

5. Сливич І. І. Спеціальне провадження як самостійна форма кримінального судочинства в Україні. Visegrad journal on human rights. 2014. № 2. С. 164-170.

Вигівський Іван Михайлович,

викладач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ
кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ТА РОЗВІДУВАЛЬНИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З моменту вторгнення 24.02.2022 року особами, які приймають участь у збройній агресії з боку РФ вчинено більше 72 тисяч злочинів, кожний з яких підлягає розслідуванню. Окрім зазначених суб'єктів, злочини, які притаманні саме умовам воєнного стану також вчинюються колаборантами, громадянами України як на окупованій так і «вільній» території України. Враховуючи географію вчинення вищезазначених злочинів, та перелік суб'єктів, які вчинюють зазначені злочини – у їх розслідуванні приймають участь (відповідної підслідності) практично всі правоохоронні органи України. В умовах обмеженої кількості слідчих у зазначених правоохоронних органах під час воєнного стану виникає необхідність залучення до проведення розслідування оперативних підрозділів, які є практично єдиним суб'єктами яким слідчий може надати доручення на проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

Окрім цього прокурор, як процесуальний керівник має право залучити до проведення досудового розслідування працівників інших правоохоронних органів. Разом з тим, певна специфіка виникає внаслідок наявності можливостей у фіксації злочинних дій суб'єктів (державних органів), які не мають у своєму складі слідчих підрозділів, яким не можуть бути надано доручення на проведення процесуальних дій, але які мають оперативні можливості, застосовують спеціальні технічні засоби отримання інформації. Практично жодним нормативним актом не регламентується процесуальна взаємодія з вищезазначеними суб'єктами.

Ситуація ускладнюється тим, що мета фіксації злочинних дій у різних суб'єктів різна, наприклад, оперативні підрозділи Національної поліції України більше «націлені» на збір доказів для досудового розслідування та суду; підрозділи Служби безпеки України більше спрямовані на усунення суспільної небезпеки злочинців оперативно-розшуковими та розвідувальними методами, розвідувальні органи націлені на використання отриманої інформації (яка практично є доказовою, але де-юре такою не визнана) у військових (бойових) цілях – для встановлення місцезнаходження конкретних підрозділів рф (у тому числі й шляхом аналізу змісту перехоплених переговорів) з метою їх знешкодження (а не притягнення до відповідальності), хоча формально вони повинні переслідувати і таку мету. З іншого боку, тактична інформація має властивість швидкого «старіння», тому її реалізація повинна бути проведена протягом кількох годин-днів. Найбільш цінна тактична інформація реалізується для затримання підозрюваних (або у нашому випадку – їх знешкодження іншими способами). І тут має значення наскільки оперативно і в межах кримінального процесуального законодавства можливо отримати інформацію та перевірити вже отриману інформацію під час процесу.

Необхідно також врахувати, що можливість отримання інформації для різних суб'єктів різна, як різна можливість її використання у досудовому розслідуванні. Спостерігається реалізація принципу зворотної пропорційності – той суб'єкт, що має більше можливостей для отримання інформації (яка апріорі може бути доказовою), не має можливостей використати її у досудовому розслідуванні, і навпаки – той суб'єкт, що має повноваження щодо інфільтрації інформації у процес розслідування (та відповідно надання інформації їй статусу доказової), натомість має менше можливостей що до її здобування.

Така ситуація, не в останню чергу обумовлена тим, що ч. 6 ст. 246 КПК України визначає перелік оперативних підрозділів, які за дорученням слідчого мають право проводити слідчі (розшукові) дії та НСРД (а саме уповноважені оперативні підрозділи: НП України, органів безпеки, НАБУ, органів БЕБ України, органів ДБР, органів

ДПС України, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів ДКВС України), тобто цей перелік є всеохоплюючим і не підлягає розширенню чи тлумаченню чи будь якій інтерпретації (окрім внесення змін Законом), наприклад, шляхом надання доручення на проведення НСРД розвідувальним органам України.

Відповідно виникає питання що до можливості використання отриманої розвідувальним органами інформації (як приклад, яка публікуються навіть у телеграм каналах, де військові РФ у розмовах з близьким зізнаються у вчиненні злочинів, і звісно більш «серйозні» перехоплення оскільки вона отримана органами, що не мають процесуальної (або навіть оперативно-розшукової функції). Можна орієнтовно вибудувати логічний ланцюг у випадку коли таку інформацію отримують підрозділи СБУ, хоча також виникає ряд питань – в рамках чого здійснюються її отримання – адже не в рамках НСРД, оскільки заздалегідь невідомо а ні особа підозрюваного а ні конкретний злочин (тобто неможливо отримати дозвіл на проведення НСРД, яка не має чіткого об'єкта). А якщо така інформація отримується у межах не процесуальної діяльності, то у такому випадку вона оформлюється (для набуття сили доказів у кримінальному провадженні), як отримана у ході оперативно-розшукового заходу, а потім легалізуються із застосуванням відпрацьованого механізму, за участю підрозділів СБУ, які здійснюють досудове розслідування. Але у розвідувальних органів така можливість відсутня, оскільки в їх структурі відсутні слідчі підрозділи, а їх оперативні підрозділи не мають права проводити, наприклад НСРД за дорученням слідчого, тобто слідчий не має права надати їм таке доручення (відповідно ч. 8 ст. 246 КПК України).

Враховуючи зазначене, вважаємо доцільним внести зміни до КПК України, відповідно яких регламентувати: формальну можливість виконання доручення слідчого підрозділами органів, які не мають у своєму складі слідчих підрозділів; можливість використати у якості доказів інформацію, що міститься у матеріалах, отриманих розвідувальними органами під час виконання бойових задач в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13 квіт. 2012 р. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>